

Видання присвячене
115-й річниці Одеської національної академії харчових технологій
та 5-й річниці Навчально-наукового інституту прикладної економіки
та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна

АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеська національна академія харчових технологій
НАУКОВА ШКОЛА
«Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної
безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності»

АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ МІНЛИВОГО СВІТУ

*Матеріали
наукового симпозіуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

За редакцією **О. І. Павлова**

Одеса
«Астропринт»
2017

A28 **Адаптивні стратегії розвитку підприємств харчової промисловості в умовах мінливого світу : матеріали наукового симпозиуму з міжнародною участю (19 травня 2017 р., м. Одеса) / Наукова школа «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» ; за ред. О. І. Павлова ; Одеська національна академія харчових технологій. — Одеса : Астропринт, 2017. — 232 с.**
ISBN 978–966–927–252–2

У збірнику подано тексти доповідей учасників наукового симпозиуму, які представляють науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади України та зарубіжних країн. У них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади, інструменти, механізми та напрями стратегічного управління сталим та безпечним розвитком підприємств харчової промисловості в умовах мінливого середовища господарювання.

Видання розраховане на наукових співробітників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, економістів, менеджерів, маркетингологів та інших фахівців галузі харчової промисловості.

УДК 338.439(063)

ISBN 978–966–927–252–2

© Одеська національна академія
харчових технологій, 2017

Павлов О. І.
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО 11

Тематичний напрям 1
**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Андрєєва Н. М., Зінковська Д. В.
Маркетингова діагностика експортного потенціалу
підприємств агропродовольчої сфери як інструмент
прийняття стратегічних рішень 13

Антоненко М. Н.
Новая политическая идеология эволюции предприятий
АПК Беларуси 18

Дідух С. М.
Основні принципи і напрями розвитку агропродовольчої
сфери України 23

Коваленко О. В.
Щодо стратегічних пріоритетів державної продовольчої
політики в умовах сьогочасних викликів 26

Крисанов Д. Ф.
Теоретичні засади і прикладні аспекти формування
європейської моделі харчової безпеки в аграрному секторі
економіки України 30

Кулаковська Т. А.
Системний підхід до регулювання сталого та збалансованого
розвитку агропродовольчої сфери України 47

Пармакли Д. М., Дудогло Т. Д.
Примеры графического метода исследований в экономике ... 52

Павлов О. І.

Стратегія інноваційного розвитку підприємства
як інструмент його адаптації до мінливих умов
господарювання 129

Савенко І. І.

Біопаливо як джерело зниження енергетичної залежності
України 134

Стрікаленко Т. В., Ляпіна О. В., Берегова О. М.

Водна криза: технологічні інновації та перспективи
їх впровадження 139

Терещенко С. І.

Інтелектуалізація систем менеджменту для забезпечення
високого рівня конкурентоспроможності підприємства 144

Яблонська Н. В.

Проблеми підвищення ефективності функціонування
виноробної галузі України 149

Тематичний напрям 7

**ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Вербицька Г. Л.

Обґрунтування ефективності інвестиційних проектів
підприємств харчової промисловості в умовах міжнародних
економічних відносин 153

Дем'янишина О. А.

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення
інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств харчової
промисловості 157

Лагодієнко В. В.

Особливості інвестиційного забезпечення інноваційної
діяльності в харчовій промисловості 162

Петков О. І.

Інвестиційний клімат України: сучасний стан
та перспективи 166

Стадницький Ю. І.

Підприємства харчової промисловості у матриці
класифікації благ за чинниками розміщення виробництва . . . 170

Тематичний напрям 8

**АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Антонюк О. П., Антонюк П. О.

Аналіз напрямів інтеграції харчових виробництв у світовий
ринок 178

Великий П. П., Бочарова Е. В.

Обмен потребительскими благами между сельскими
жителями и мигрантами 185

Гамма Т. М.

Організаційні аспекти формування системи управління
інтегрованими системами безпеки в харчовій
промисловості 190

Мініна В. О., Федорова Т. С.

Оцінка оптимальної структури капіталу МНП S. А.
(ПАТ «Миронівський хлібопродукт») 193

Седікова І. О.

Напрями розвитку вертикально інтегрованих структур
ринку зерна 197

Шешеловський М. І.

Перспективи розвитку агропромислової інтеграції 201

Юрченко Н. С.

Актуальні напрями підвищення ефективності виробництва
і реалізації молока та молочної продукції України 203

Тематичний напрям 9

**АДАПТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ
ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ
В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Газуда Л. М., Газуда М. В.

Ґрунтово-кліматичні умови ведення сільського
господарства регіону 206

Гуменюк А. В., Школенко О. Б.

Економічна ефективність розвитку екологічно чистої
продукції в харчовій промисловості України 212

Іртищева І. О.

Еколого-економічні проблеми використання води
в харчовій промисловості 215

Мартинюк О. М.

Адаптивний механізм екологізації інноваційної діяльності
підприємств агропродовольчої сфери України: стратегічні
та проблемні питання впровадження 218

Меглей В. І.

Екологічні складові якості агропродовольчої продукції 222

Щурик М. В.

Екологічні пріоритети підприємств харчової промисловості
в агропромисловому комплексі 226

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні друзі!

Проведення нашого наукового симпозіуму співпало у часі зі знаменними подіями — 115-ю річницею Одеської національної академії харчових технологій та п'ятиріччям з утворення Навчально-наукового інституту прикладної економіки та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна (ННІПЕтаМ) й наукової школи «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності».

За останні п'ять років в рамках тематики наукової школи підготовлено та захищено 4 докторських (2 було підготовлено на кафедрі економіки промисловості, а захищено на створеній на її базі кафедрі управління бізнесом; по 1 — на кафедрах менеджменту і логістики та маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 17 кандидатських (по 5 — на кафедрах економіки промисловості, менеджменту і логістики, обліку і аудиту, 2 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) дисертацій. За участю викладачів, докторантів, аспірантів, студентів академії, вітчизняних та зарубіжних науковців видано 16 колективних (6 — на кафедрі менеджменту і логістики, по 5 — на кафедрах обліку і аудиту та економіки промисловості, 1 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 7 індивідуальних (6 — на кафедрі економіки промисловості, 1 — на кафедрі менеджменту і логістики) монографій. З 2012 року проведено 4 міжнародних науково-практичних конференцій, а також наукові конференція, симпозіум, семінар, 4 колоквиуми з міжнародною участю. За підсумками їх роботи видано 1 монографію та 10 збірників тез доповідей.

В нашому науковому симпозіумі взяли участь наукові співробітники, викладачі, докторанти, аспіранти, студенти, державні службовці чотирьох зарубіжних країн та десяти міст України, які представляють Державну установу «Інститут економіки та прогнозування» НАН

України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Інститут продовольчих ресурсів НААН, вищі навчальні заклади нашої країни, органи державної влади.

Наша діяльність в рамках тематичної спрямованості наукової школи є свідченням її користі для науки та чималого значення для вітчизняної практики господарювання.

Бажаю усім подальшої плідної роботи, творчості та натхнення.

З найкращими побажаннями
керівник наукової школи, завідувач
кафедри економіки промисловості ОНАХТ,
перший директор ННІПЕтаМ,
доктор економічних наук, професор
Павлов Олександр Іванович

Тематичний напрям 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н. М. Андрєєва

*д-р екон. наук; головний науковий співробітник Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна*

Д. В. Зіньковська

*аспірантка кафедри маркетингу Одеського національного економічного
університету, м. Одеса, Україна*

МАРКЕТИНГОВА ДІАГНОСТИКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується посиленням ролі процесів інтеграції, глобалізації, соціалізації, інформатизації та екологізації виробництва. Це призводить до того, що ключовим вектором розвитку вітчизняних підприємств стає зовнішньоекономічна діяльність. Від можливостей підприємств до участі у міжнародній економічній співпраці залежить динаміка розвитку економіки України в цілому. Цей принцип є актуальним для усіх галузей економіки, проте доцільним є виділення провідної, стратегічної галузі, зрушення у якій сприятимуть розвитку і суміжних сфер. Такою галуззю може бути агропромисловий комплекс економіки України. Продукція, що випускається підприємствами агропродовольчої сфери, користується попитом серед споживачів на міжнародному ринку. Зробити такий висновок можливо після аналізу показників структури експорту та імпорту. Частка експорту продукції агропромислового комплексу України за період з 2006 по 2015 роки зросла з 11,86 % до 38,19 %, тобто більше ніж у 3 рази. В той час як імпорт зріс за той самий період із 7 % до 9,3 % [1, с. 7].

Саме тому більшого значення набуває вивчення поняття експортного потенціалу підприємства, інструментарію його дослідження та оцінки, а також методів керування ним. На нашу думку, ефективними

О. І. Петков

*студент факультету економіки, бізнесу і контролю
Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса, Україна*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі розвиток економіки будь-якої країни дуже тісно пов'язаний з інвестиціями у неї. Так, залучення інвестицій як іноземних, так і внутрішніх стимулює економічне зростання, науково-технічний прогрес, створення нових робочих місць та покращує позиції країни у світі. Україна — не виключення: залучення інвестицій й, перш за все, іноземних допоможуть їй зміцнити економіку, прискорити технічний прогрес у країні тощо.

Але справа в тому, що Україна має дуже низький рейтинг інвестиційної привабливості. За даними Гамбурзького інституту світової економіки та аудиторської компанії BDO AG, у рейтингу інвестиційної привабливості (BDO IBC Overall Ranking) Україна розташувалась на 130-му місці серед 174 країн світу, при тому що у 2015 році Україна розташовувалась на 89-му місці у цьому рейтингу [6].

Виходячи з цього, слід детально розглянути ситуацію з прямими інвестиціями в економіку України, адже саме вони є важелем до поліпшення соціально-економічної ситуації в Україні.

У 2016 році до України надійшло прямих інвестицій на суму 4,4 млрд дол. США, але серед них реальних інвестицій тільки 1,1 млрд, усі ж інші кошти — це конвертація боргів українських банків перед материнськими структурами в їх капітал [12]. Незважаючи на напругу у відносинах між Україною та Російською Федерацією, саме ця країна у 2016 році залишалася найбільшим інвестором в українську економіку [5]. З 4,4 млрд дол. США 1,66 млрд дол. інвестицій припадає на Російську Федерацію. Падіння обсягів інвестицій у нашу країну почалося з 2014 року, саме тоді почалися політична та економічна кризи в Україні, був окупований Крим та почалися військові дії на сході країни. Усі ці перелічені фактори є основними перешкодами для іноземних інвесторів.

Також значний вплив на інвестиційну привабливість України має високий рівень корупції, тіньова економіка та обмеження свобод.

Так, незважаючи на прийняття антикорупційних законів, проведення реформ, рівень корупції продовжує зростати. У 2016 році аудиторською компанією Ernst & Young було проведено опитування серед

представників бізнесу 41 країни, серед яких — країни з ринком, що розвивається, та країни з розвиненим ринком. На підставі цього опитування Україна була визнана найкорумпованішою країною, 88 % респондентів відповіли, що хабарі дуже поширені в країні. Слід зазначити, що у 2015 році у цьому ж рейтингу Україна посідала 7-му строчку [8].

В іншому ж рейтингу, представленому міжнародною неурядовою організацією Transparency International та складеному за методикою опитування експертів державного сектора кожної країни, Україна посіла 131 місце зі 176 країн світу [3].

Така позиція вказує на неефективність прийнятих мір боротьби з корупцією.

Стосовно політичної, громадянської свободи та свободи ведення бізнесу, наша країна теж займає останні місця. Так, у звіті політичної та громадської свободи, складеному організацією Freedom House, Україна з 2011 року є частково вільною, що деякою мірою відштовхує потенційних інвесторів [10].

За рейтингом свободи ведення бізнесу наша країна у 2016 році знаходилася на 81-й сходинці серед 190 країн світу. Хоча це й не самий поганий результат, але складові цього показника можуть сказати про інше. Так, за можливістю створити нове підприємство Україна знаходиться на 24-й сходинці, що є дуже гарним результатом, але якщо потенційний інвестор захоче відкрити підприємство з нуля, тобто збудувати будівлю, підключитися до електромережі, то цього може бути доволі важко досягти, так як за легкістю отримання дозволу на будівництво Україна 137-ма, а за можливістю підключення до електропостачання 140-ва [9].

Також дещо схожий до попереднього рейтингу рейтинг економічної свободи. За даними американського дослідницького інституту The Heritage Foundation та газети The Wall Street Journal, у 2016 році економіка нашої країни була визнана регресивною та розташовувалася на 166-му місці [7].

Окрім вищезазначених факторів, до інших перешкод, що стоять на заваді іноземним інвестиціям в Україну, слід віднести відсутність гарантій прав власності. Потенційні інвестори бояться вкладати у бізнес кошти, тому що є вірогідність, що його можуть відібрати безпідставно, це тільки підтверджують дані, представлені у дослідженні організації Property Rights Alliance.

У 2016 році у рейтингу, складеному вищезазначеною організацією, Україна займала 115-те місце серед 128 країн, представлених у ньому.

За останні роки в Україні спостерігається тенденція до погіршення захисту прав власності, що негативно впливає на інвестиційний клімат у державі [4].

При цьому Україна має дуже великий інвестиційний потенціал. У нашій країні є багато природних ресурсів, сприятливий клімат для сільськогосподарського та туристичного бізнесу, одна з найдешевших в Європі робочих сил, що приваблює інвесторів.

На сьогодні в Україні можна виділити п'ять галузей економіки, які є найбільш привабливими для іноземних інвесторів, зацікавлених не в одноразовому вкладенні коштів, а в їх довгостроковому інвестуванні [13; 11]: агропромисловий комплекс; інформаційні технології; медицина та фармацевтика; легка промисловість; виробництво зброї та машинобудування.

Для зацікавлення іноземних інвесторів у вкладанні коштів потрібно реалізувати комплекс соціально-економічних реформ та поліпшити інвестиційний клімат в країні.

У процесі проведення даного дослідження було встановлено, що для покращення інвестиційного клімату в Україні, потрібно реалізувати такі соціально- економічні заходи:

- забезпечення надійного захисту прав власності інвесторів;
- удосконалення діючого антикорупційного законодавства;
- розробка та реалізація державної політики, спрямованої на покращення іміджу країни в світі;
- визначення шляхів щодо найскорішого припинення конфлікту на сході України.

Деякі кроки щодо покращення ситуації на рівні законодавства вже робляться. Так, наприкінці 2016 року Президентом України був підписаний «Закон про зміни до Податкового кодексу щодо покращення інвестиційного клімату в Україні», у якому передбачено вдвічі зниження податку на дивіденди з 18 % до 9 % [1].

Також до вже підписаних Верховною Радою України міжурядових угод з більше ніж 70 країнами світу про сприяння та взаємний захист інвестицій на початку 2015 року додалася підписана угода з Японією [2].

Ці заходи будуть сприяти покращенню інвестиційного клімату в Україні.

Література

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21.12.2016 № 1797-VIII. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1797-19/page>
2. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://greece.mfa.gov.ua/ua/ukraine-gr/investment>
3. Індекс сприйняття корупції 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016
4. Міжнародний індекс захисту прав власності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://internationalpropertyrightsindex.org/countries>
5. Прямі інвестиції із країн світу в економіці України у 2016 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ivu/ivu_u/ivu0416.html
6. Рейтинг інвестиційної привабливості [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>
7. Рейтинг економічної свободи 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/ranking>
8. Рейтинг корумпованості країн світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ey.com/ua/uk/newsroom/news-releases/news-ey-seniormanagers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey>
9. Рейтинг сприятливості ведення бізнесу 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>
10. Свобода в світі 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016>
11. Топ-5 галузей економіки, які першими в Україні прийматимуть зарубіжних інвесторів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/12/9/570529/>
12. Только треть иностранных инвестиций в Украину — «живые» деньги [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://news.eizvestia.com/news_economy/full/188-tolko-tret-inostrannyx-investicij-vukrainu-zhivye-dengi
13. 5 галузей української економіки, які чекають на інвестиції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/397755/5-galuzej-ukrayinskoyi-ekonomiky-yaki-chekayut-na-investitsiyi>

Наукове видання

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори

Українською та російською мовами

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Редактор *Н. Я. Рихтік*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *В. І. Костецький*
Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. 13,49.
Тираж 300 прим. Зам. № 188 (42).

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.